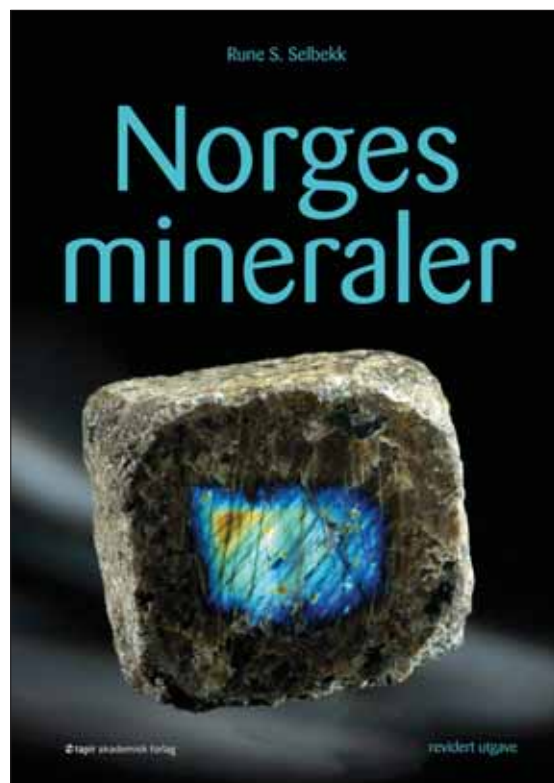

Bokanmeldelse

Norges Mineraler

Anmeldt av Knut Edvard Larsen

Hovedoppslagsverket om mineraler i Norge, boka "Norges mineraler" av Heinrich Neumann ble førstegang utgitt i 1985 som nr 68 i NGUs Skrifter. Den hadde som mål å samle all tilgjengelig data om mineraler i Norge frem til ca 1981, og inneholdt et overflødigshorn av detaljer omkring publiserte og verifiserte funn av mineraler i Norge, samt en rikholdig bibliografi.

Mitt eksemplar, er for lengst slitt ut, og den populære boka har lenge vært utsolgt fra forlaget. Mye har skjedd innen mineralogien siden utgivelsen, og mange nye funn er gjort i Norge. Selv om data om dette er til

dels tilgjengelige via utallige arbeider utgitt i ulike norske og utenlandske tidsskrift, og i upublisert materiale ved institusjonene, så var det på tide med en oppdatering. Denne ble initiert av Gunnar Juve og redaksjonen er ført i pennen av Rune S. Selbekk ved Naturhistorisk museum og en rekke støtte-spillere, navngitt i forordet.

Nå er den endelig her. Boka på sine 552 sider, er i motsetning til forgjengeren både smakfull, godt innbundet og med en god leseverdige skrifttype. Den fungerer utmerket slik en god bruksoppslagsbok bør være. Det store savnet er kanskje mangelen på bilder. Det er kun 7 flotte, helsides bilder som innleder hvert av bokas hovedkapitler. Språket er flere steder forenklet i forhold til 1985 utgaven, feil er rettet og teksten mange steder oppdatert.

Den omtaler (nesten) alle verifiserte IMA godkjente mineraler funnet i Norge frem til mars 2010. Jeg skrev nesten, for noen er ikke kommet med. Det gjelder f.eks. argentopentlanditt (Kongsberg; Sirkaa 1998, nevnt i Nordrum 1995), bityitt (Iveland, Nordrum 2008), magnesiotaramitt (Nybo eklogitten, IMA godkjent), magnesiohornblende (Akland, Nordrum & Larsen 2003) og Stevensitt (Kongsberg, listet i Bancroft et al 2001).

Det er allerede blitt gjort en rekke funn av nye mineraler for Norge etter at manuset gikk i trykken. En oppfølgingsartikkel om beskrevne mineraler fra 2010 er allerede blitt publisert i STEIN (nr 4,2010) og flere artikler vil følge etter som nye mineraler for Norge blir verifisert og beskrevet.

Neumanns opprinnelige intensjon var å "presentere all tilgjengelige data". Ser vi på den nye utgaven ser vi at det er varierende grad av oppdatering som er foretatt på de enkelte avsnitt. Noen mineraler er lite oppdatert med data etter 1981, selv om det er publisert nye data og forekomster (f.eks kornrupin se STEIN nr 1,2008). Noen vil derfor savne enkelte ting.

Jeg savner også mer omtale av mineralfunn på Svalbard. I det engelske forordet begrenses riktignok omtalen av mineraler til "the mainland of Norway", men tross dette er både hoelitt og salmiakk med i boka, begge fra Svalbard. Da kunne man ha tatt med annet også.

Beskrivelsen av de originalbeskrevne mineraler fra Norge varierer også. Her savner jeg en fast mal. Det går ikke alltid frem av teksten at mineralet faktisk er originalbeskrevet fra Norge (ex janhaugitt sammenlignet med teksten til låvenitt på samme side). Noen ganger omtales personen som mineralet er oppkalt etter, andre steder ikke. Her burde redaksjonen vært mer konsekvent. I en bok om Norges mineraler burde presentasjonen av de originalbeskrevne mineraler også vært mer fremtredende.

Boka er dessverre ikke uten feil, noen er svært skjemmende. Siden dette er et standardhovedverk, burde de vært unngått. Her vil jeg bare nevne noen som jeg synes særdeles trekker ned. Det første går på nomenklatur. Det er flere steder inkonsekvenser i stavemåte av mineralnavnet mellom overskrift og i selve teksten. (ex tefroit, aluminiumcopiapitt). Flere steder er levinson-suffikset uteglemt enten i overskrift eller selve teksten (eks tritomitt-(Ce), tengeritt-(Y), rhabdophan-(Ce)), bruk av diakritiske tegn er ikke fullstendig. (eks cernýitt, riktig er černýitt; joseitt-b, riktig er joséitt-B). Faktaopplysninger: Noe er dessverre direkte feil. Eks: Både abhuritt og cotunnitt er angitt som originalbeskrevne fra Norge.

Cotunnitt ble beskrevet fra Vesuv i 1825. Selv om abhuritt ble beskrevet som en ny kjemisk forbindelse fra Norge i 1977, så ble den først originalbeskrevet og navngitt som et eget mineral fra Sherm Abhur i Rødehavet i 1985. I teksten om manganilvaitt henvises det til Larsen & Dahlgren (2002), og at ilvaitten fra Fossum skal være en manganilvaitt. Dette er ikke tilfelle. I samme artikkel diskuteres foruten analyser av ilvaitt fra Fossum, også en analyse av en ilvaitt fra Konnerud. Denne er i motsetning til ilvaittene fra Fossum usedvanlig rik på Mn. Det er denne ilvaitten fra Konnerud som senere viser seg og være det nye species, manganilvaitt, ikke ilvaittene fra Fossum forekomstene.

Tross feil som dette og flere andre mindre, så er allikevel dette en bok som enhver mineralogisk og geologisk interessert bør ha i sin bokhylle.

Selbekk R. S. (2010): *Norges mineraler. En revidert utgave av Norges mineraler (Neumann 1985). Tapir akademiske Forlag ISBN- 978-82-519-2547-1 552 s. Pris: 495,- Bestilles direkte fra forlaget Format: 17,5 x 24,5 cm.*

Referanser

Bancroft, P., Nordrum, F. S. & Lyckberg, P.(2001): Kongsberg revisited. *Mineralogical Record*. 32, 181-205

Nordrum, F. S. (1995): Mineralfunn på Kongsberg etter nedleggelsen av Sølvverket. *Norsk Bergverksmuseums skrift*. 9, 42-47

Nordrum, F. S. (2008): Nyfunn av mineraler i Norge 2007-2008. *Norsk Bergverksmuseums skrift*. 38, 87-97

Nordrum, F. S. & Larsen, A.O. (2003): Ein neufund von Diopsid, Amphibol und Rutil in Moland, Risør, Süd-Norwegen. *Mineralien-Welt*, 14 (3): 54-59